

Praktijkadvies grootbladige cotoneasters

Bosschap, 25 november 2013

Henk Siebel

Wat zijn grootbladige cotoneasters?

Tot deze groep worden een aantal struikvormige Cotoneastersoorten (dwergmispels) gerekend met wat groter blad, zoals *Cotoneaster bullatus* en *Cotoneaster ambiguus*. Hoewel de taxonomie van Cotoneasters niet eenduidig is en verschillende flora's verschillende namen kunnen opleveren is de groep als geheel makkelijk te herkennen en er zijn geen inheemse Cotoneastersoorten waarmee verwarring kan optreden. Op dit moment staan deze soorten nog niet in de Nederlandse flora, maar hier wordt aan gewerkt.

Hun oorsprongsgebied is Azië. Ze zijn op grote schaal als sierstruik aangeplant in tuinen en gemeentelijk plantsoen en ontsnappen van daaruit door verspreiding van de bessen naar natuurgebieden. De struiken dragen op jonge leeftijd al bessen en deze kiemen gemakkelijk, zodat ze zeer snel kunnen verspreiden.



Cotoneaster bullatus in duingebied De Koningshof Nationaal Park Zuid Kennemerland
(Foto: Leni Duistermaat)

Wat is het effect van deze invasieve exoot?

Een aantal grootbladige Cotoneastersoorten kunnen gemakkelijk een dichte struiklaag vormen aan bosranden en in lichtrijke bossen, bijvoorbeeld onder den of es, op basenhoudende zand, leem of zavelgronden, waardoor weinig andere soorten meer kans krijgen. Dit kan bijvoorbeeld in duinbossen (*Cotoneaster bullatus*), polderbossen (*Cotoneaster ambiguus*) of kalkhellingbossen. Duinbossen en kalkhellingbossen betreffen N2000 habitattypen waar kwaliteitsverlies door dominantie van Cotoneasters in het bijzonder een gevaar betekent.

Eenmaal gevestigde struiken zijn uiterst lastig te bestrijden, doordat ze weer uitlopen vanuit achterblijvende wortels, ze snel zaad hebben en er geen makkelijke bestrijdingsmethoden zijn. Door de snelle verspreiding via zaad is zeer tijdig verwijderen van exemplaren die via zaad van elders zijn aangevoerd van erg groot belang. Bij wachten zullen bestrijdingskosten exponentieel toenemen.

Hoe kunnen de grootbladige cotoneasters bestreden worden?

De bestrijding van invasieve exoten in het algemeen bestaat uit vier stappen:

1. Voorkomen, 2. Vroegtijdig ontdekken en bestrijden eerste vestigingen, 3. Bestrijden van lokale populaties, 4. Beheersen. Deze stappen worden hieronder achtereenvolgens beschreven.

1. Voorkomen

Doordat Cotoneasters gemakkelijk via bessen door vogels worden verspreid is de binnenkomst van deze soorten niet te voorkomen. Wel is het van belang om naburige eigenaren er op aan te spreken als daar massaal breedbladige Cotoneasters aanwezig zijn, bijvoorbeeld in aangrenzend gemeentelijk groen.

Om verdere verspreiding tegen te gaan is het van belang struiken aan te pakken voordat het zaad rijp is.

2. Vroegtijdig ontdekken en bestrijden van eerste vestigingen

Om deze soorten vroeg genoeg te ontdekken kunnen ze het best worden meegenomen in periodieke reguliere florakaracteringen. Verder is het zaak zeer alert te zijn op onbekende struiken. Is een grootbladige Cotoneaster eenmaal verschenen, dan zijn gerichte zoekacties en bestrijding aan de orde.

Zaailingen kunnen vaak goed met voldoende wortels verwijderd worden door ze uit te trekken, waarna meestal geen hergroei meer optreedt. Bij oudere planten blijven echter vaak wortels zitten die weer opnieuw uitlopen. Als er slechts een of enkele struikexemplaren aanwezig zijn is zoveel mogelijk uitgraven een hanteerbare optie. Vanwege de fijnere wortels blijft er veel aarde tussen zitten en achterlaten van uitgetrokken wortelkluiten leidt dan ook tot weer opnieuw uitlopen. Het devies is dus afvoeren of diep begraven. Van belang is de locaties te markeren voor een noodzakelijke check na verloop van tijd om dan eventuele nieuwe uitlopers met wortel en al te verwijderen.

3. Bestrijden van lokale populaties

Indien eenmaal lokale populaties van besdragende struiken aanwezig zijn is bestrijding een stuk lastiger. Voor grotere struiken (diameter > 2 cm) kan men struiken afzagen en de stobbe insmeren met Roundup. Het meest effectief is dit in het groeiseizoen, voordat de zaden rijpen. Dit is behoorlijk effectief gebleken in het doden van de plant. Bij kleinere diameters was er echter meestal hergroei vanuit het wortelstelsel. Bij die kleine diameters worden er echter al wel zaden gevormd en na een bestrijdingsronde is er meestal ook kieming vanuit de zaadbank. Simpel wachten totdat de struiken een voldoende dikke diameter hebben om met Roundup effectief te kunnen bestrijden werkt daarom onvoldoende. Daarom is het van belang nieuwe zaailingen te verwijderen en struiken niet in het zaad te laten komen door de zaaddragende takken te snoeien voordat de zaden rijp zijn.

Bij massaal voorkomen langs paden kan na het afzagen van de struiken ook geplagd worden en het geplagde materiaal diep worden begraven. Zowel de meestal oppervlakkig groeiende wortels als de zaailingen en het zaad worden dan verwijderd.

Het inzetten van begrazing is af te raden, omdat Cotoneaster licht giftig is en meestal het laatste is wat gegeten wordt. Begrazing bevoordeelt Cotoneaster dan ook ten opzichte van andere struiken, die eerder gegeten worden. Ook branden werkt niet omdat de planten vanuit het wortelstelsel weer gemakkelijk uitlopen.

4. Beheersen

Jaarlijks de struiken afzetten betekent een enorme kostenpost. Begrazing heeft zoals eerder aangegeven een bevorderend effect ten opzichte van andere struiken, omdat Cotoneasters te weinig gegeten worden bij normale begrazing. Er zijn onvoldoende natuurlijke vijanden aanwezig om de soort in toom te houden. Indien het een geïsoleerd bosgebied betreft zonder hoge natuurwaarde kan aanplant van schaduwbrengende boomsoorten als esdoorn en/of beuk voorkomen dat deze soorten dominant worden. Het gevaar blijft dan wel bestaan dat de soort zich verspreid naar omliggende gebieden.

*Voor vragen over dit praktijkadvies kunt u contact opnemen met:
Anne Reichgelt, reichgelt@bosschap.nl, 030-6981082*